

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא צח.

עין משפט
נר מצוה

לב א מיי פ"ד מהל'
טוען וטען הלכה ז
סגן עשין זה טוש"ע ח"מ
סי עה סעי' יג:
לב ב מיי פ"ג מהל'
שאלה ופקדון הלכה
ד סגן עשין זה טוש"ע
ח"מ סי' שמה סעי' א:
לד ג מיי שם טוש"ע שם
סעיף ב:

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מן היתומים דלע"ג לשבועה דרבנן היא מתוך שאין יכולין לשבע מפסדין ואין נוטלין ושמא הטעם הוא דבעלילה מועטת יש לנו להקל על היתומים שלא להוציא ממון מהם והתם דוקא אמרינן דעבד כרז ושמואל עבד

דאמר רבא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע משלם משכחת לה רישא בב' וסיפא בג' רישא בב' דא"ל ב' פרות מסרתי לך פלגיה דיומא בשאילה ופלגיה דיומא בשכירות אי נמי חד יומא בשאילה וחד יומא בשכירות ומתו תרווייהו בעידן שאילה וא"ל שואל חדא אין בעידן שאילה מתה ואידך לא ידענא אי בעידן שאילה מתה ואי בעידן שכירות מתה דמתוך שאינו יכול לישבע משלם וסיפא בג' דא"ל ג' פרות נתתי לך ב' בשאילה ואחת בשכירות ומתו הגי תרתי דשאילה ואמר ליה שואל אין חדא דשאילה מתה אידך לא ידענא אי דשאילה מתה ודקיימא דשכירות היא אי דשכירות מתה והא דקיימא דשאילה היא דמתוך שאינו יכול לישבע משלם וולרמי בר חמא דאמר ד' שומרים צריכין בפירה במקצת והוראה במקצת משכחת לה רישא בג' וסיפא בד' רישא בג' דאמר ליה ג' פרות נתתי לך פלגיה דיומא בשאילה ופלגיה דיומא בשכירות אי נמי חד יומא בשאילה וחד יומא בשכירות ומתו ג' כולהו בעידן שאילה וא"ל שואל חדא לא היו דברים מעולם וחדא אין בעידן שאילה מתה ואידך לא ידענא אי בעידן שאילה מתה ואי בעידן שכירות מתה דמתוך שאינו יכול לישבע משלם סיפא בד' דא"ל ד' פרות נתתי לך ג' בשאילה וחדא בשכירות ומתו הגך ג' דשאילה וא"ל שואל

אלא חמשים. הוה ליה מודה מקצת ומחוייב שבועה על השאר ואינו יכול לישבע דאמר איני יודע: קא משכחם לה. עסק שבועה דמתנינן רישא בב' פרות וסיפא בג' רישא דקאמי לדינא על היום או על השעה לא מיתוקמא בפירה אחת מעיקרא אלא בב' ומתו וזה תוצעו על ג' והלה מודה לו בלחם שהוא מחוייב לו דמיה והיא המציאות להתחייב שבועה על השניה שטוען איני יודע אם חייב אם לאו ומתוך שאינו יכול לישבע משלם. ולהכי נקט ומתו תרווייהו דאי נדקיימא חדא וקאמר ליה אחדא שקלה ואחדא איני יודע אם צעעת שאילה אם צעעת שכירות ה"ל ההיא דמודה הילך וליכא מ"ד הילך פטור משבועה. וסיפא דקאמי שאל אחת ושכר אחת ואיני יודע איזה מהן מתה משכחת לה עסק שבועה כשהיו מתחילה שלשה ומתו השנים בלחם מודה ששאלה היתה וחייב דמיה והיא מחייבתו שבועה על השניה: ולרמי דאמר ד' שומרים נז' בשבועות האמורות בהן כגון ש"ח לישבע שנגנב וס"ט לישבע שגנבסא ושאל לישבע שמתה ממלאכה צריכין כפירה וכו' אלמא מדקאמר צעין כפירה ולא אמרינן צריכין הודאה במקצת ש"מ אע"ג דשייכא בהו שבועת שומרין בלא שום כפירה לא משציעין ליה שבועת שומרים עד דכפר כפירה אחריתי כגון להד"מ או החזרתי לך ולדידיה לא מיחייב שבועה אהודאה בלא כפירה ואיני יודע לאו כפירה היא והא דרבא לית ליה אלא"כ אמר לו חמשים יש וי' השנים מקצת להד"מ ומקצת איני יודע משכחת לעסק שבועה דמתני' רישא בג' פרות וסיפא בד'. לרמי בר חמא לא משמע ליה כי הוא זהו בלא כפירה כלומר זה אמת וזה להד"מ אבל זה אני חייב וזה איני יודע אי נגנב או שגנב בש"ח לא משמע ליה כי הוא זה: חדא

ולרב ושמואל לעולם פטור הנתבע ופליג ר' אבא אדר"ג ואדרב ושמואל ולכן מוכיח שפיר דרבתינו דאמר חזרה שבועה לסיני דהיינו רב ושמואל וכולהו סוגיא משמע דפליג ר' אבא אדרב ושמואל דקאמר רבא כוותיה דר' אבא מיתבבא וכן רב ושמואל האי צין שניה מאי דרשי ביה משמע דפליג ור"מ פי' דעיקר דקדיק גמי' דרבתינו שצבזל רב ושמואל סמין אפרק קמא דסנהדרין (דף ק: ושם) דקיי"ל התם דרבתינו שצבזל רב ושמואל דקיי"ל ושמעין להו גמי' דס"ל אין אדם מוריש שבועה לבניו דמיון דמחוייב צעל דין שבועה ואינו יכול לישבע יעמוד ממון במקומו ול"ש להו צין תוצע דוחק הוא: **דאמר רבא** מנה לי בידך ב' ר"ח דדברי רבא צהאי לישנא לא מנינו עיקרה צגמ' ומיהו קבלנו מרבתינו דעיקרה בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מ:).

מתוך שאינו יבוא לישבע בשלם. ה"ג הוא לן למימר מן הדין צחשוד על השבועה אלא תקנו שיהא כגדו נשבע ונטול דבעינן אחר לא הוא אפשר שמי שהיה רוצה היה מלוה לו פרוטה ויתבע כל אשר לו והא מודה מקצת כמה שחייב ויתחייב שבועה ומתוך שאינו יכול לישבע יקח כל אשר לו בלא שבועה לכן תקנו שישבע שנגדו אבל הכא וננסכא שאינו יכול לישבע לא מחמת שהוא חשוד אלא עתה בתציעה זו אינו יכול לישבע מחמת המאורע לא הנריכו לישבע שנגדו: **משכחת לה רישא בתרתי וסיפא בתלת.** הך סוגיא אחיא כרבי חייל בר יוסף דאית ליה צהגזל קמא (ב"ק דף ק. ושם ד"ה עירוב) עירוב פרשיות כתיב כאן וכי כתיב כי הוא זה אמלואה הוא דכתיב אבל צפקדון לא צעי כפירה והודאה צהדי נאנסו כדצעי התם ר' חייל צר' אבא א"ר יוחנן ופליג אצרייתא דרמי צר חמא דצעי ג' פרות אלא צצחי פרות סגי צהודאה וכפירה או צהודאה ונאנסו ול"ג ר"ת ה"מ צמלואה אבל צפקדון מעין ומעין אבל ריב"א גרס ליה ומפרש ה"מ צמלואה אבל צפקדון דהיינו צעונה דלא שייכא אלא צפקדון דהיינו טענת אונס מעין ומעין דאין צבירו מכיר צפקדו וחייב אפי' בלא הודאה וצם מפרש צאורך והשתא לפי' ריב"א הכא דקטעין שוכר דכרעה מתה אבל איני יודע אם צצעת שאלה אם צצעת שכירות או שאלה או שכורה נהי דלשבועה שמתה דכרעה דהיינו טענה דנאנסו לא צעי הודאה מ"מ מה שטוען איני יודע אם שאלה או שכורה דהיינו כפירה צעי הודאה ולהכי מוקי רישא בב' וסיפא בג' דהשתא איכא חדא דהודאה והוי מחוייב שבועה לישבע ששכורה מתה דאי לאו דההיא דהודאה הוי כופר הכל ופטור וע"י גלגול דנשבע דכרעה מתה אין להציעו דפרשיות צמתני' ולפר"ת א"ש טפי דלדידיה אפילו נאנסו צעי הודאה ורמי צר חמא מוקי לה בג' פרות וכו' חייל חדא דהודאה וחדא דכפירה היינו אותה שטוען להד"מ וחדא דנאנסה והיינו הווא דקטעין איני יודע דטעין צה שמתה דכרעה וא"ת צב' סגי צההיא דהודאה וצההיא דאיני יודע דאיכא צה נאנסה וכפירה וי"ל דגזירת הכתוב דאינה עולה ללאן ולכאן דמי הוא זה משמע דאיכא כפירה והודאה מלצד אותה שטוען צה שלא פשע צה ומכאן יש להוכיח דלרמי צר חמא לא סגי צכפירה והודאה בלא נאנסו ולא דפ"י צהגזל קמא (שם) צשם ר"ת דאי סגי לא היה צריק ללאן להוסיף פרה של כפירה אליציה צבשל הודאה ואיני יודע הוי סגי חמא לר' חייל צר יוסף וא"ת ור' חייל היכי פליג אצרייתא דרמי צר חמא וי"ל דצצר צמתני' דשבועת הדיינין (שבועות דף מ: ושם) זה אומר עד היזו זה אומר עד החלון וסלע הלויתני עליו כו' ועשר גפנים טעונות מסרתי לך דכזולו לא צעי [אלא] כפירה והודאה וא"ת ור' יוחנן היכי פליג אמתני' וצצר צכרייתא דרמי צר חמא והא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה וי"ל דאמוראי נינהו אליציה דר' יוחנן דאמר צריש אלו טריפות (חולין דף מג.) א"ר יאמר שכל המטניות לא חשש להוציר אותן של אונסין דמוקי מתני' דהכא ומיהו קשה לפר"ת דפריך צסמוך צגי זה אומר שאלה זה אומר שכורה ישבע אמאי מה שטענו לא הודא ולרב הונא ולרב יהודה פריך דלא צעו פרות הודאה והוי כופר הכל דפ"י צקונט' וא"כ מאי משני ע"י גלגול דא"ל איצתבע דכרעה מתה הא לפר"ת כיון דליכא הודאה לא מיחייב שבועה אפי' צענת נאנסו ובלא פי' הקונט' מיקשי לרב יהודה היאך יתרך דמיון דליכא אלא חד פרה ולפי' ריב"א אחא צפשיטות וי"ל דההיא שבועה מדרבנן מדרבנן איכא שבועה צהאנסו בלא שום הודאה ולעיל דמתריך הודאה משום דלפי יודע הוי כפירה דפרשיות לריב"א וכן מפרש ר"ת הא דסוף המוכר הצית (ב"ב דף ע: ושם ד"ה סוף) דקאמר אילו אומר נאנסו לאו שבועה צעי דהיינו מדרבנן דאיכא שבועה מדרבנן קודם צבועת